

August Varenius Zacharias Grape

Partis II. In Schola Isaiana Disputatio VIII. Exhibens Massa Mizraim Seu Manifestum Dei Bellicum Adversus Aegyptius, Ex 19. & 20. Capp.

Rostochi[i]: Richelius, 1658

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn775827800>

Druck Freier Zugang

R u Med 1658

Magister Varnius 16

Vnt.: Zacharias Gruppe

VIII.

PARTIS II.
In
SCHOLA ISAIANA
DISPUTATIO VIII.

Exhibens

M A S S A
M I Z R A I M.

SEU

MANIFESTUM DEI BELLICUM
ADVERSUS ÆGPTIOS.

Ex 19. & 20. Capp.

Quam

כִּשְׁרֵי יְהוָה צְבָאוֹת

PRESIDE

AUGUSTO VARENIO,

SS. Theol. D. Hebraicorum & Catech. Christ.
Prof. Publ.

*Eruditorum objectionibus responsurus
defendet*

ZACHARIAS GRAPE,

TETROVIO MECKLENB.

Habebitur die 3. Aprilis, horis à 3. Postmer.

in Mesofelenii Collegio.

☉:(☉):(☉)

ROSTOCHI,

Typis Johannis Richelii, Senatūs Typogr. 1658.

PARTIS II
SCHOLA ISAIANA
DISPUTATIO VII

M A S S A
M I Z R A I M

MANIFESTUM DEI BELLII
CUM ADVERSUS AGITIOS

AUGUSTO VARENIO

ZACHARIAS GRAB

Pro Johanne Schick, Senatus Praeside

ORATIO VI.

Concl. 1.

Uccedit novum Signum, MASSA
MIZRAIM s. Manifestum DEI bellicum
contra Aegyptum, toto cap. 19. Ratio
ordinationis & Copulae Aethiopico-AE-
gyptiacae patet ex cap. 20. v. 3. & 4. tùm
respectu ipsarum gentium & foedere
contra Assyrium junctarum, & in
supplicio per Assyrium inferendo, con-
jungendarum, tùm respectu Israelis. De-
bebat hic adsequelam DEI (vid. c. 18. 4.)

tranquillo & in solum DEUM Protectorem Sceptri Jhudah fiduciali
respectu יהוה וכחשקט, contra Assyrium, robustus esse:
qui dum ad Aethiopas & Aegyptios inanes opitulatores respectum
habet, de vanitate illius protectorij ex hac & superiori Prophetiâ, pla-
garum Aegypti & Aethiopum, informandus erat, quod evidenti
Symbolo in c. 20. obsignat. Jubetur sc. Propheta exutâ veste Pro-
pheticâ, & exutis calceis, discalceatus & nudus incedere, eademq; Aegy-
ptiorum pariter & Aethiopum, intra triennium proximum ignominiosè
in foedam ac miserabilem servitutem ac captivitatem ab Assyriis
deportandorum, futuram nuditatem & discalceationem representa-
re, & ita adimpletionem hujus & superioris MASSA signo vel spectacu-
lo, quod Oculis Judaeorum observabatur, confirmare (unde ibidem
copulantur כוש וגלות שבי כצרים s. captivata Aegyptus & de-
portata Aethiopia vid. v. 4. & 5.) Finis illius MASSA signati in v. 5.
pudor Judaeorum illorum, quorum כבשה s. tutelaros respectus fuerat
כוש, & qui contra Assyrium gloriati erant de Opitulatore Aegyptio:
sed & religiosa Vanitatis illius foederalis agnitio & Protectorij sub DEO
Israelis tutissimi confessio v. 6. Tempus hujus Massa Aegypti publi-
catiâ Propheta, dandum inter annum 6. & 12. Chuskie: uti tempus
illius Sigilli additi, & novissimi triennij c. 20. annus Hiskie duodecimus
facile probatur ex c. 20. 1. sed & exinde arithmetica illius triennij, &
R
magnitudo

magnitudo supplicij Assyriaci ostenditur. Assyrius sc. ante septennium, regni Samaritani & Damasceni deportator: sed & intra novissimum triennium, Philistinorum (vid. c. 20. 1.) Aethiopum & Aegyptiorum triumphator (vid. ibid. v. 4. 5.) cæditur ab Angelo unâ nocte in montibus Israelis vid. c. 17. 13. 14. inde enim adusqve c. 20. nexus specialis fluit. Complementum aded MASSA MIZRAIM incipit ab illo triennio & Assyrii in Aegyptios bello, etsi illo non absolvitur: sed, in primis, qvoad clausulam Evangelicam, ad diem triumphæ majestatis Evangelicæ, qvi ab exaltatione JESU & ascensionis in primis gradu maximè conspicuus, per multa secula extenditur. Hodie tamen impletum jam hoc Massa Mizraim dubitare non licet: neqve aded probandus Abrabinel in suâ הכללה הכללה s. summaria intentione hujus Massa, qvam esse dicit חרבן על הודיע ולעד על מצרים שיהיה לעתיד לבנה בזמן הגאוללה לפי שאז יעלד הנוצרים בני ארום על ארמת הקרש לכובשה ומפני שהייתה עתה ממלכות מצרים לכן ילכו הגוים ראשנה להחריב ארץ מצרים ויעשו בה מכה רבה ושאררי חרבנה מפני שהקברה והריב וישמיד בני אדום המחריבים אותה להיותם צוכאים על ירושלם לכן תכנע מצרים לעבד ארץ השם הנכבד גם כי תקבל מצרים האמונה האלהית כיתר העמים ולכן תחוג כי מצרים את חג הסכות וכי. Vult Rabbinus i. hoc Massa Aegypti nullo modo adimpletum: sed adhuc ejus complementum expectandum.

2. Idq; futurum tempore futuri Messie & liberationis corporalis Judaica.
3. & quidem executioni dandum per CHRISTIANOS EDOMEOS, qui debellaturi terram sanctam, prius oppugnaturi sint Aegyptum, velut illo tempore, Dominam terra sancta: & in illa magnam facturi cadem.
4. Illos Christianos Edomeos iterum internecione delendos esse à DEO benedicto, in bello Hierosolymitano.
5. Inde futurum, ut Aegyptus videns suorum hostium mirabile excidium convertatur ad DEUM Israelis, & hujus admittat religionem.

Apparet ex Themate, qvoad affectu, hostili sc. & cruento in illos fuerit. Sententiam ipsam & superior Μαδωχ & hypothesis erronea, & totus textus ad quem nunc procedimus, falsam convincit.

Concl.

Concl. 2. Massa hoc, æqvè, ut alia in Prophetis, *pœnale* est, & ad eò intimat *pœnas* AEgypto. Clausula tamen *Evangelica* est, quàm si *pro parte Massa* licebit habere, geminâ parte, sc. *judiciali* pœnarum quibus afficiendi ob crimina sua AEgyptii, adusque v. 18. & *Evangelicâ*, AEgyptiorum *conversionis* expressivâ à v. 18. adusque *finem* capitis, absolvitur. *Propositio judicialis* est in v. 1. m. 2. *territor. 1. sc. majestaticus* Judicis DEI AEgyptum *punituri* apparatus, quem, sive propter *future* certitudinem, sive propter *tremendam* majestatem, præmissa demonstrationis *Charactere* insignivit: *Ecce* JHOVAH *incedentem* super *condensationem* (nubem) *levem*, & *invadentem* AEgyptum. *Sithe den HERODI wie Er schon in einer Wolcken einherfähret / und in Egypten kommet* Representatur velut in *presenti* tribunal DEI paulò post futurum. *Quaritur* hic r. Quid signetur per *incessum* JHOVAH *super nubem levem*. Resp. 1. *Incessus* DEI Judicis *majestaticus*, per actum *repentini* & *conspicui* judicii, inducendi à DEO super AEgyptum, propter quod DEUS representatur ut in illo nubis *vehiculo*: *Effet* ad eò מַשַׁל רַמְהִירוֹת תְּכָנָה גֹרֶת הוּא *f. proverbialiter dictum* de *excidio* AEgypti, & *executione* *velocissimâ* *caelestis* super illam *decreti*. *Cœterum*, hoc loco illa *celeritas* non tam in *vehiculo* nubis ejusq; densæ, quàm in *addito* *vocabulo* קַל *quærenda*. *Respectus* in hoc loquendâ modo tùm *preterit*, ad *nubem* *Exodicam*, in *mari* *in primis* *rubro*, ubi AEgyptus *experta* עַל עֵב רַכֵּב יְהוָה Exod. 14. 19. 20. 24. 25. & illo *Itinerario* *Israelitico* Exod. 13. 21. 22. Num. 9. 15. 16. 17. tùm futurus ad *novissima* *Epiphania* τὸ μέγαλμα θεῶν καὶ σωτῆρ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ f. ad ἁποκαλύψεις τῆς δόξης τὸ μέλλον κείναι τῶν ἁγίων καὶ νεκρῶν. Tit. 2. 12. 2. Tim. 4. 1. ad *Apocalypsin* illam *majestaticam* *Vindicatricem* *novissimam* 2 *Thefs. 1. 8. 9.* ubi מַצִּיּוֹן מְכַלְל יְפִי אֱלֹהִים *וּפִי הוֹפִיעַ* Psal. 50. 2. & quidem in *fulgidissima* & *majestatis* *plenissima* nubis *vehiculo*, atq; ad eò *propriissimè* erit קַל עַל עֵב רַכֵּב יְהוָה Matt. 24. 29. 30. (non versu 27. qui ad illam *Theophaniam* *novissimam* *literali* sensu non referendus: sed ad *Epiphaniam* *JESU* *exaltati* *Evangelicam*, eandemq; *Catholicam* s. in toto orbe ante *anathema* *Hierosoly-*

erofolymitanum futuram vid. *ibid.* v. 14.) conf. Luc 21 27. sed & quo ad Idiotismum Psal. 18. 10. & seqq. Psal. 89. 18. Pf. 104. 3. Convenit huic Idiotismo alter, quo *על ערש* Majestatis DEI describitur per *incessum super excelsa* (כְּמוֹתֵי) vox hoc usu singularis) sive *Nubium* vel *Cœlorum* Deut. 33. 26. vel *Maris* Job. 9. 8. vel *Terræ* Amos 4. 13. Mich. 1. 3. quod quâ ratione prædicetur privilegium *Israelis* & *Sanctorum* illis sc. ex speciali gratiâ à DEO concessum) tum ex Deut. 32. 13. & *Isaiæ* 58 15. sed & ex parte ex Psal. 18. 34. Chbacuc 3. 18. facile constabit. Parallelismus materialis est, quando JHOVAH dicitur egredi de loco & descendere ac incedere super excelsa terræ. vid. Mich. c. 1. 2. Qualis sc. is *incessus* DEI notetur, utroque loco effectus docent. Sequitur enim statim: ad illam JHOVAH in AEGYPTO præsentiam commoventur *Idola* & *homines*: & illa quidem, dum collabuntur (conf. umbra illius in trunco *Dagon*, *Idoli Philistini*, ad præsentiam arcæ fœderis collapsi 1. Sam. 5. 1. 2. 3.) hi autem dum *cor eorum colliquescit in medio ipsorum*: atque adeò *Pœna prima est Consternatio Idolorum & hominum*, qui animis dejecti labefactantur ad illam *Judicis DEI* majestatem.

Concl. 3. Queritur 2. An hic prædicta fuerit *fuga infantis JESU* & *Itinerarium* illud AEGYPTIACUM, quod svasit *Josepho Angelus Orator*, *monitor nocturnus*, sed non ater: vid. *Matt.* 2 13. ita ut JHOVAH *insidens nubi levi* & *veniens in AEGYPTUM*, hic sit *Infans JESUS*, & per *nubem* sive intelligenda *humana natura JESU*, sive *Virgo Mater Maria*? abstrahendo nunc quæstionem de illo *Itinerario Infantis JESU*, an se immmediatè successerit *adventui Magorum* τὸ δὲ ἐπιβλεπόμενον (sive hi, quod *Geographia sancta* & *profana* quoque non improbat, venerint ex *Arabiis*, prout defendit *Baronius*: sive jam inde ex *Persia*, quod contra *Baronium* propugnat *Casaubonus*, ita tamen, ut neuter neget, illos & insignes *Astronomos* & *Urbium suarum Regulos* esse potuisse) quod videtur *Matthæi* c. 2 13. positus: ἐπὶ τῆς ἀναγωγῆς τῶν ἀστῶν, & illud idē *Φαίνεται* & vel ipsa ratio *Consilij illius Angelici* *ibidem* postulare: an intercesserit *inter adventum Magorum* & *fugam JESU*, *solemnis præsentatio Messie* in *templo Hierosolymitano*, ita ut *historia Magorum Oblationem* in templo

templo antecesserit (sicut juxta priorem sententiam, hæc illam)
 quod posterius videtur probare Mathæus c. 2. i. Luc. c. 2. 39. Resp. 1.
 קל עב hic, etiam ex datâ illâ interpretativa, de JESU Infante apud
 Ægyptios exule, non magis Maria ἢ Ἰεσοῦς, quàm Joseph, in
 magis hic, quàm illa, ob auctoritatem Josephi, & in τὸ πᾶσιλον & in
 τὸ μῆτρος, tùm in Angelico Consilio Matt. 2. 13. tùm in ejusdem com-
 plemento v. 14. 2. Aliud est humanitatem ad τὸ λόγον s. DEI Filium,
 sese habuisse ita, ut salvâ eminentiâ mysterii Unionis & ἀναστα-
 σιας illius Ἰωσὴφ, umbra illi⁹ fuerit Nubes Exodica, relata ad
 ipsum יהוה מלאך (Exod. 14. 19. 20. 24.) nunc Statorem nunc admi-
 rabilem Ductorem in columna Num. 19. 15. 16. 17. Exod. 13. 21. 22. ali-
 ud in illo itinere Christi Ægyptiaco, humanitarem ejus habuisse instar
 קל עב in ordine ad ipsum, ut יהוה & ut insidentem densa levig.
 nubi. Prius datur, posterius hîc malè applicatur: & tùm ex inani-
 tioni JESU, ad quam pertinebat tota infantia, tùm Imperativo
 Angelico παραγγελλε Matt. 2. 13. repugnat: accedit quod ipse po-
 situs קל עב רבב apparatus dicat Majestatis exercitæ, eo mo-
 do qui exaltationi convenit vid. & superiora & confer cum illis
 Matt. 26. 24. Neque memoratur in sacris adventus JESU in nube,
 nisi sub statu exaltationis. 3. Neque adventus ille JESU Infantis in
 Ægyptum, fuit Ægypto ipsi pœnalis s. inductiva effectuum illo-
 rum, quos hîc magno numero subjicit Propheta, & quos inter pri-
 mus, quod commovebuntur Idola Ægypti à conspectu ejus, & cor Ægy-
 ptiorum colliquescet in medio ipsorum. Narrat quidem Sozomenus
 & ex illo in annalibus Baronius ad Christi Infantis adventum in ter-
 ram Ægypti, Per seam arborem proceram se ad adorandum JESU Min-
 clinasse, & statuas omnes concussas esse. Sed dicuntur illa saltim, non
 probantur. Non negamus, potuisse hæc & similia tunc in Ægy-
 pro contingere, & hæctenus frustra objeceris miraculum transsub-
 stantiationis nuptiale in Cana, quod fuerit δεξὴ τὸ σπμείων Joh. 2.
 ii. & nulla adeo JESU infantis & adolescentis πᾶσιλον σπμείων;
 Cœterum qui id factum asseverarunt, certè quoad simulacra Ægypti
 concussa, id ab Ησαϊā Prophetâ hoc loco prædictum esse putarunt,
 R 3 atqve

atque adeo pro certo supposuerunt id, quod est *αεγυπτιακον*: sc. Exordium illud hujus Massa: *Ecce JHOVAH insidens nubi levi invasurus est AEGYPTUM*, de illo Itinerario Infantis JESU AEGYPTIACO intelligendum. Benè Casaubonus exerc. 2. n. 14. *Observare licet in veteribus mirum studium aptandi Messie omnia Prophetarum oracula, ac penè dicta, quæ res interdum eos compulisse videtur, ut ea dicerent, quæ hanc scio, quam sine firma.* Altiolem intelligentiam hîc facile admittimus: cœterum an uti in exemplo Hof. II. I. de Israele & Puero JESU ex AEGYPTO revocando, *typus* simul & *antitypus* eadem literâ ad apprehendendum proponitur, cujus proinde sensus *literalis* alter in N. T. Scripturâ aperte explicatur (vid. Matt. 2. 15.) ita num sensum illum de JESU Infante fugiente in Aegyptum, velut subordinatum priori literali Spiritus S. tunc, quando per Prophetam loquebatur, intenderic (*prævidisse* enim nullum ex eventu dubium) quæstionis est. Nos supra ostendimus illud non convenire huic exemplo. De cœterò licet adventum Infantis JESU in Aegyptum, immediatè subjungas itinerario Magorum, opus tamen haut est, ut cum Epiphania, quem sequitur Beza, post biennium demum à nato Christo, Magos advenisse, & Jesum in Aegyptum fugisse, statuas. Imposuit malè intellectus locus Matt. 2. 16. Pejus, dicere, fugam in Aegyptum priorem fuisse adventu Magorum: & Jesum ex Aegypto quovannis Bethlehemum venisse. Affingit illum errorem Epiphania Maldonatus. Adventum Magorum & Itinerarium Jesu Infantis imputamus anno nativitatæ, neque per septennium, uti Baronius: sed unum plus minus annum extendimus illud Aegypti exilium. Matt. 2. 19.

Concl 4. Effectus pœnalis 2. est bellum intestinum, in quantum id à Punitore DEO. DEUS sc. est *ἑκκλῆστικὸς* s. commiscens Aegyptios: unde jam pugnat frater contra fratrem, Amicus contra Amicum, Civitas contra Civitatem, Regnum contra Regnum v. 2. Complementum ex Herod. & Diod. Siculo vid. in Not. Junianis. Effectus 3. est Evacuatio Spiritus interioris & absorptio Consilij. Notatur Consilij, Sapientiæ cordatæq; prudentiæ ademptio, destructio, ut sine Consilio, sine Prudentiâ omnia agat, vel, ut, quid Consilij capere aut quò se vertere debeat, nesciat, ut Idola seu Dæmonia, Prestigiatores, Pythones & arioles suos consulat vid. v. 3. Pœna 4. Conclusio in potestatem

statem Tyrannorum, & perseveri ac rigorosissimi Regis v. 4. Complementum vulgò in 12. tyrannis qui Sethoni successerunt, & Psammethicho, qui illis Ægypto pulsus, solus tandem tyrannidem obtinuit, ponunt Commentatores. Licebat etiam de *Assyrio & Babylonio* verius intelligere: sed nos in præfens de illo non laboramus. Poena 5. *Maledictio terrestris Ægypti aliàs admiraculum usque benedicta* v. 5. 6. 7. quâ occasione quæritur: An in v. 5. in positu **וַיִּשְׂתַּחֲוֶימוּ** **וּבְיַד מַלְאָכָיו** vox prima sit præteritum *Niphal*, an *Pihel*? Resp. Aff posterius, planè ut in *Jobo* c. 19. 25. **נִקְפָּו וְנִתְּנוּ**. Rectius ergò Tremell reddidit: *Dependent aquas à mari* (ne influant in mare) quàm *Vatablus*: *Dependentur aqua de mari*. נ אdecò radicale. Radix in *Kal* non nisi bis *Jes.* 41. 17. *Jer.* 51. 30. in *Pihel* semel hoc loco occurrit: Quæ 4. quæ ratio **וְהָאֲדָמָה** in v. 6. Resp. i. qualis illius **וַיִּשְׂתַּחֲוֶימוּ**, sive suppositio sit *impersonalis*, sive *subjectum* fluat ex v. 4. ut sc. illi **וְהָאֲדָמָה** s. *Tyranni & Rex durus* ponantur illa fundi Ægyptiaci calamitas. 2. N auget significatum, & est ex *Cbaldaismo* accessorium. *Longè abjicient, repellent* 3. **וְהָאֲדָמָה** est casus accusandi. Quæ 5. qui ibidem **וְהָאֲדָמָה**. Resp. **וְהָאֲדָמָה** non est *Ægyptus*, nisi quadam vocis allusione. Optumè *Batavi*, quia in his per exempla domestica *Magistri, de gedamde Stroomen/ & in glossâ, de Waterren/die met Dammen ofte Dycken besloten/ende dor het Land geleydte wurden.* Quæ 6. quæ ratio vocis **וְהָאֲדָמָה** in v. 7. Resp. De *graminetis* aliis: de *celeberrimâ & fœcundissimâ* in palustribus Ægypti locis vel *Nil rivis, Papyro*, quæ in tenues, latasq; laminas vel plagas s. *cuticulas* deducta & exsiccata, seripioni adeò fuit accommodata, ut & nostris chartis, etsi non papyraceis, nomen communicaverit post *Junâum & Tremell.* Belgica versio. Facit pro hâc *Oppositio Sativarum* in m. 2. cum *Papyrus* insativa sit: facit radicis applicatio & **וְהָאֲדָמָה** cognatæ vocis significatio. *Batavi: het Papier gherwas: Papier velletens ofte pelletens.* Quæ 7. quis sensus in v. 5. 6. 7.? Resp. Ille absque *Geographiâ Ægypti* haut haberetur. Inter fluvios, qui singulis annis statò tempore adeò augmentur, ut extra alveos se proferant, & vicinas terras inundent, celeberrimus, Nilus est. Fit inundatio eò tempore, quo maxumè est fer-

usta fervoribus terra, undam altius trahit: incipit sc. circa 7 Junii: 40. diebus crescit: totidem recedit: quo intervallo Urbes Nili, quæ in collibus pleræque extractæ, videntur Insulæ, nec ullum in mediterraneis, nisi per navigia commercium, tanto majore gentis lætitiâ, quò minus terrarum suarum videt. In hoc una spes messis Ægypto, in quâ *nemo aratorum adspicit cælum: nec pluvio supplicat herba DEO.* Quantum crevit Nilus, tantum spei in annum est. Nec arenoso & sitienti solo aquam solum inducit: sed & terram, juvans agros, & quod inundat & quod oblimat. Quicquid non adiit, siccum ac sterile jacet. Causa exundationis Nili antiquis impenetrabilis, constitit, *ex quo Nili fontes, in lacu Zaire, ad Lunæ montes ab Æquatore australes,* quibus proinde hiems, cum nobis æstas: autumnus incipiens in nostro Aprili. Sed nivis loco pluviz & imbres per autumnum & hiemem, ac menses imprimis Majum, Junium, Julium, sunt continui, qui tanquam validi torrentes in lacum Zaire, ex hoc in Nilum alvei & profundioris & oblongioris fluyum feruntur. Ad pluviam increscit Nilus, inde exundatio, & ea pluvia ac incrementis posterior, quia antequam exundat, debuit increvisse: antequam increscat, debuit jam in montibus Lunæ per aliquod tempus pluuisse. Exundatio olim citius: hodiè tardius incipit. Causa, quod, cum turbulentus fluat, magnam in siccis atque hiantibus locis faciem relinquat, unde altior facta terra, alveus autem profundior, extra quem nunc tardius effunditur: & si illa exaggeraretur, hoc autem profundiore Nilus ferretur, exundatio tandem nulla planè foret.

Concl. 5. Sensus adeò est: *Ægyptum fore sterilem & infructuosam.* Huc omnia tendunt. Scilicet 1. (Hic vel ille hostis, vel DEUS etiam punitur ut Ægyptum) *deperdet aquas* מים à mari illo: v. 5. Junius & Tremell. *Mare mediterraneum* intelligunt, in quod multis capitibus sese insinuat Nilus. Malimus habitâ *articuli & particule* ratione ex superiori Chorographiâ Ægypti, vocem MARIS accipere de *Nilo exstagnante,* & per amplissimos Ægypti campos vallesq; sese extendente, adeò ut illo tempore Ægyptus inundata *Maris & insularum* faciem ostendat. Sanè Seneca optumus Nili descriptor hinc non tacuit: *Nilus, inquit, circa Memphim liber, & per campestris*

campestris vagus, continuatis aquis in faciem LATI ac turbidi MARIS stagnat: cursum illi violentiamq; eripit laticudo regionum, in quas extenditur, dextrâ lavatq; totam amplexus Ægyptium. Meminit idem, Nilum per septena ostia in mare emitti, quorum quodcumque elegeris, MARE sit: sed & beluas educare, marinis vel magnitudine vel noxâ pares. Sensus jam facilis. Concipiantur aqua Nili exhausta, vel abducta, vel deminuta, jam rectè dicitur שְׁוֹ מַיִם כְּהַיִם, s. deperdite, ut non sint amplius mare illud, vel ut non possint per Ægypti campos exstagnare, & fecundum solum ac vasta ostia reddere: atque hoc ipsum jam ut sterilitatis, ita calamitatis Ægyptiacæ est argumentum. Perinde nobis jam, quomodo illa extenuatio aquarum alvei futura intendatur, & ubi complementum. Dubium nullum, quin per stagna & lacus profundos pariter ac amplos ductos, ac circumcirca exaggeratos, exundationi illi magnum periculum. Et parum ab illo abfuit Consilium Prætoris Indici Lusitani Alphonfi Albuquerquei, qui, ut Ægyptus redderetur infructuosa Turcis, in animo habuit Nilum ab Ægypto avertere, ducto alveo ex Abassia Ægypto contermina (& per quam fluit Nilus antequam in Ægyptum veniat) in mare rubrum. An autem ad tempora XII. Tyrannorum & stagnum Merios, respiciat hæc plaga, committimus. Aliquando biennio, aliquando novennio non ascendisse Nilum, refert gravissimus Autor Seneca. Igitur, inde jam fluvius siccatus & ardescens v. 5. inde jam rivi seu fluentia Nili (in plura enim hunc scindi flumina, manuq; canalibus factis, ut sit modus in derivantium potestate, per totam discurrere Ægyptum, Senecæ quoque testimonio constat) aggere munita retrovertuntur, exhauriuntur, s. attenuantur v. 6. Inde jam arundo & alga (palustres herbæ in ripâ Nili nascentes) langvent v. 6. Inde fluminea bibulus, Papyrus & omnis sementis rivorum Nili arcescit וְאֵינֶנּוּ ut non existat amplius v. 7. Ita sequela accuratissima.

Concl. 6. Sequitur pœna 6. Opificiorum, tum quæ ad necessitatem, tum quæ ad splendorem & ipsius adeò Mercaturæ defectus & jactura in v. 8. 9. 10. Memorantur duæ Species in Ægypto celeberrima sc. Piscatura & textura: utriusque uti olim incrementa ex Nilo: ita nunc post infructuosum Nilum decrementa ex illo: atque hic nexus est pœnæ præsentis cum antecedenti scil. *Dannhero werden die Fischer*
S trawren/

gratorem / es werden beides / die / so Angel ins Wasser werffen / klagen / als blei /
 so diese auff's Wasser aufwerffen / berübe sein. Item: *Erubescit Opifices lineorum, textores byssinorum*, præ inopia materiae desinet textura & consequenter mercatura Ægyptiaca, quæ illis inprimis constabat. Quæritur hîc 7. quid per שריקות in v. 9. Resp. פשתים & שריקות nec stant in nexu, nec שריקות וארגים sunt duo nominativi conjuncti in m. 2. 2. שריקות, unde Latînorum *sericum*, est *linum, splendidissimum, selectum*, quale dabat Ægyptus. Reddendum: *Opifices lineorum pudore afficientur (in) ipsis sericis: & textores retium (seu candidorum reticulorum) Est. 8. 15.* Quæritur 8. quid in v. 10. sint שתות? Resp. שתות & מרכאים stant sub notione Nominativi & Verbi, s. *subjecti & predicati*: neque שתות reddendum, vel per *proposita*, vel per *Consilia*, uti J. & T. neque per *retia*, ut Vatablus: sed per *disposita*. Porro in eodem versu, m. 2. quæritur 9. quinam sint שבר עשי & 10. quænam sint נפש נאמי? Resp. ad 1. Vulg. pro *lacunis*, Lutherus, & Versio Belgica pro *mercede* accipiunt, tùm ex literâ non ס: sed ש tùm ex usu vocis vid. Prov. 11. 19. Resp. ad 2. נאמי נפש juxta literam: *Stagna anima*, & dici possunt, *quæ continent animas s. Pisces*, ut notentur *Vivaria Belg. Divers der Fischen* / & *quæ delectant animam*, & adeo *Vivaria voluptaria*. Batavi: *lustighe genoechlicke Divers*. Reddendum: *Ererunt disposita ejus attrita (atterentur cum illis) omnes facientes mercede, Vivaria voluptaria*. Sensus. Conducunt sibi mercede, qui amœna jucundaq; faciunt vivaria: sed illa aliâq; ab illis disposita corruent, collabentur: & opifices illorum *Vivariorum unâ cum illis conterentur*.

Concl. 7. Succedit pœna 7. *Spiritus vertiginis*, immissus in *Principes Ægypti, & Consiliarios*, atque adeo illorum *Sapientum Grandium, bruta demeratio*. Atque hîc quæritur 11. Quinam intelligendi per *Principes Zoan, & Noph* v. 11. & 13.? Resp. Benè Chaldæus: כרם טעו אנש מפרס item: *טעו אנש מפרס* i.e. *Obbrutuerunt, bruti & bardi facti sunt Principes TANES: errarunt homines MEMPHIS*. Zoan ergò, levi immutatione literarum TANES est, Metropolis ad os Nili leptimum, cui inde nomen Ostii Tanitici, Comitiiis regni & Collegiis olim Senatorum regni celebratissima: *Noph* autem vel *Moph* (uti est Hof. 9. 6.) eadem immutatione *Memphis* est quomodo

& in Targum **דפדפ** & Arabibus **مصر**, imò his ipsis totius *Aegypti*

nomine **مصر** dicitur, sive quod Mizraim Conditor illi, ut ita ab illà tori regno nomen, sive quod una illa Urbs habuerit instar totius *Aegypti*, urbs Regia, æquè ad Nilum, ubi primò ostendit formam

DELTA: Nostro ævo Cairum dicunt, etsi nomen illud unius saltem partis: altera enim *Babylonia*, in memoriam patriæ Babylonis condita à Mesopotamenis quondam exulibus: ambitus 150. stadiorù fertur, etsi olim major: turribus celsis munita, & multis templorum millibus ornata, etiam quando sub Mamalucis. Fuit olim inter urbium miracula, & ad *Aegyptum* intelligendam satis fuit *Memphis*.

Concl. 8. Patet quæ ratio nominatarum à Prophetà, *Zoan* & *Noph*, velut Urbium Comitium totius regni, & quarum una versus *Aethiopiam*, altera versus mare mediterraneum respiciebat: die Fürsten zu Zoan sind Thoren / die allerwelsesten unter den Râchen Pharaos sind im Rath zu Starren worden: Consilium illorum obbruit: Item v. 13. die Fürsten zu Zoan sind zu Starren worden / die Fürsten zu Noph sind berrogen. Quar. 12. quæ ratio v. 11. & 13. cum videatur idem iterari? Resp. in v. 11. est Elenchus criminalis in v. 13. intimatio peccatis: quam designat v. 12. Scilicet v. 11. obicitur *Aegyptiis* Proceribus, Sapientibus Consiliariis Pharaonis, *Stulticia & brutum Consilium*, cujus insanientis sapientiæ signum explicatur mendax adulator, per falsas hereditaria sapientiæ, & infinitarum Dynastiarum, etiam ante priscos illos populos, quos Hiclos seu Pastores vocabant, imaginationes, quibus Pharaonibus suis frequenter occinebant, quod & Sapientissimorum, & antiquissimorum Regum filij, ipsiusq; adeo Sapientiæ hæredes essent, unde illis supra mortalem conditionem fastus. Illi crimini redarguendo, Prophetà citat illos Principes Zoan, & sapientes Consiliarios Pharaonis, idq; duplici fine 1. ut si vere sint sapientes, suggerant in præsententi Consilia salubria Pharaoni, prospiciant statui & Regis & Regni v. 12. m. 1. vel 2. cum id non possint: sed reverà Stulti & Consilio bruti sint, citat illos ad eandem sententiam s. ut cognoscant, quid Consilij Joh. VAN ceperit (seu quid decreverit) contra *Aegyptum* v. 12. m. 2. Ipsum autem decretum enunciatur v. 13. 14. & 15. scil. & active & passive illos fore Sophistas, decipiendos & deceptores: quod, in quantum penna est

a JHOVAH esse, ut permissione talium brutorum Consiliorum & judiciaria
 excœcatione, seu justâ ob antecedentem culpam luminis gratia subtractione
 puniente illos mendacissimos, constat. Sc. ipse JHOVAH miscuit in medio
 Ægypti Spiritum perversitatum, Spiritum perturbatissimum (propinavit
 illis quoddam medicatum poculum, quod exhauriant, unde jam turbatis
 Consiliis turbatur regnum, quod proinde apud summos & infimos, pu-
 blicè privatimq; maximis calamitatibus est infectum, infelix, maledi-
 ctum in omnibus operibus) Der Herr hat einen Schwindel Geist in Er-
 sie aufgossen: hætenus v. 14. m. 2. quoad partem primam decreti. Se-
 quitur pars 2. in m. 2. v. 14. & toto v. 15. Illi sc. Principes errantes, faci-
 unt jam, ut erret tota Ægyptus in omni opere suo, sicut oberat ebruius in vo-
 mitu suo. Neg. adeò existit in Ægypto opus: (infeliciter omnia cedent sum-
 mis, infimis, mediis) tam infeliciter succedet quod facit Caput & ma-
 nus, quàm quod cauda & juncus vid. de modo loquendi sup. c. 9. 14.

Concl. 9. Denique succedit pœna 8. in v. 16. 17. sc. muliebris tre-
 pidatio & consternatio. Ita cum Spiritu vertiginis copulatur Spiritus
 trepidationis. DEUS puniturus, mentem primùm aufert, juxta vetus il-
 lud Poetæ: *ὄλεθ' ὅσπρην δαίμωνων βλάστη' ἴνα* &c. Ablatâ men-
 te, jam ubiq; stultè agitur, & ubiq; trepidatio: præ quâ nec Consilii, nec
 judicii locus est. Inductivum trepidationis explicatur geminum, unum
 v. 16. sc. *עצת יהוה* s. *agitatio manus JHOVAH ZBA-*
OTH judicialis & pœnalis contra ipsam Ægyptum: altera v. 17. *עצת יהוה*
אשר יעץ על יהודה executio Consilij s. decreti cœlestis contra ipsam
 terram Jhudah: cujus vel fama & recordatio Ægyptiis consternationem
 & titubationem imprimebat: adeò ut *כל אשר יזכר אותה אליו יפחד*
 i. e. unusquisque ex Ægyptiis, qui apud se ipsum recordationem faciet illius
 plagæ terræ Jhudah, contremiscet, pavebit, idem sc. vel tristius etiam
 metuens ab eodem hoste sibi excidium. Intelletur hoc amplius ex
 complemento historico vid. 2. Reg. 23. 29. 30. 33. 34. 35. c. 24. 7. 12. 13. 14.
 c. 25. 5. 6. 7. 8. 26. 2. Chron. 35. 20. 22. 23. 24. c. 36. 3. 4. 17. Jer. 41. 17.
 c. 42. 9. 10. 14. 15. 16. c. 43. 2. 7. 9. 10. 11. 12. c. 44. 1. 11. 13. 30. Non pro-
 bantur, qui interpretantur de metu Ægyptiorum ab ipso Jhudah vel
 Israele, cujus nullum complementum. Neque vox *תגא* talem timo-
 rem religiosum ortum ex majestate Israelis insinuat. Etiam quando DE-
 US manifestatur, ut Judex tremendus in tribunali, causatur *תגא*, qualis
 ille in mari rubro, etiam hostium.

Concl.

Concl. 10. Sequitur pars altera quam Evangelicam nominavimus, quia sc. uti prima de eversione, ita hæc de conversione: signatur hæc 4. Characteribus à v. 18. ad usque finem capitis. Primus Character est labij & juramenti Pentapoleos seu 5. Civitatum Ægyptiarum, quarum 4. Anonymæ: quinta autem עיר החרס nominatur: de his duoducuntur 1. quod sint futura כנען כנען s. loquentes labio Canaan. 2. ונשבעות ליחה צבאות. e. jurantes JHOVAH ZBAOTH. v. 18. Sed hic quæritur 12. Ubi hujus Prophetiæ Complementum? Resp. כיון החרס in v. 18. non absolvitur vel uno die, mense, anno: nec tantum dicitur tempus sub Nova Testamento: sed includit statum Ægypti, etiam per aliquot posteriora secula V. Testamenti, in quibus magna lux Ægypto & in illâ magnus Confessorum veri Dei Israelis numerus. Vel sola sub Ptolom. procurata Codicum V. T. translatio ex lingvâ Cananæa in Græcam tunc Monarchicam, Lumen fuit ad revelationem gentium, & in primis Ægyptiorum. Consulatur hic Historia. Non negamus tamen respectum potiorum hic ad tempus triumphi Evangelici vid. Actor. 2. 10. De Ecclesiis Ægypti Christianis, & quondam florentissimis, vel sola testari possunt Martyrologia. Quærit. 13. quæ ratio Pentapoleos, an numerus certus pro incerto, vel incertus in decreto divino, ita ut noverentur certa, definita? Resp. uti alibi Is. 6. 13. Job. 19. 3. numerum pro finito habere licet: ita hic facile, ex historiâ numerum numeratum dare, nisi voluisset Sanctus Spiritus unam saltem nomine exprimere. Ita enim malumus, quam hanc unam illis 5. contradistingvere. Sed hic quærit. 14. Quid עיר החרס? Resp. 1. in fontibus non est עיר החרס i. e. Urbs Solis: sed עיר החרס i. e. Urbs destructionis: notatur Destructionem illam corporalem non fore obstaculum conversioni: imò talis destructio & demolitio, qualis inculcatur 2. Cor. 10. 4. 5. cujus finis est obedire Christo. Erravit Hieronymus in Heliopoli & legit sine dubio חרס quod Solem notat. Errant, qui Civitatem desolationis interpretantur eo sensu, ut notet sive magnam sive parvam Ægypti partem agnitionis Christi expertem futuram & propterea perituram. J. & Trem Civitas erepta,educta, servata ex destructione dicitur unicuique. Quærit. an recte? Neg. quâ posterius. Sed quærit. 15. quid sit loqui labio vel sermone Cananeo? Resp. notatur consensus religionis & Ecclesiæ Hebræorum, qui olim incolabant terram

ram Canaan: ille *קנענית* & *ינאנית* signatur. Deus versu in Scriptura Mosis & Prophetarum revelatus est in lingua non nisi Hebraea & respectu terrestri *Canaanæ*. Illa Ecclesiae & religioni antiquissima vernacula. *Canaanis* mentionem facit ob *fraternitatem in capitibus* sub Charimo vid. Gen. 10. 6. Quær. 16. quæ ratio *jurisjurandi*? Resp. Religio jurisjurandi, ita ut juret homo ipsi JHOVAH ZBAOTH tanquam signum & pars pro toto veri Dei cultu interno, quo adoratur Pater in Spiritu & veritate, & qui constat *fide, spe & charitate*, non excluso externo, quo Spiritus excitatur & in Deum elevatur, vel cultus internus significatur, & hic & alibi ponitur. In tali *jurante* supponitur jam *fides in Deum Israelis Omniscientem, Omnipotentem.* vid. Deut. 6. 13.

Concl. 11. Character secundus est *altare JHOVAH* in mediâ *Ægypto & statua* in termino v. 19. Notantur Cultus veri Dei s. fidei & communionis internæ cum Deo & Ecclesiâ, *Signa & monumenta publica*, eademq; simul *Eucharistica*: vel *Ministerium verbi & Sacramentorum*. Abusus hâc Prophetiâ *Onias Pontifex*, certè Pontificis filius, & de altari & statu ex lapide confectis interpretatus, in regione *Ægypti Helioptitanâ*, apud castrum, cui nomen agrestis *Bubastis concedentibus* facile *Ptolomeo Philometore & Cleopatra* *Ægypti* Regibus, templum condidit magnificentum, quod per 333. annos, ipsaq; *Vespasiani* tempora stetit, ubi desolatum: de quo videndus *Josephus Antiq. 13. c. 6. & belli Judaici l. 7. c. 30.* Porrò finis formalis *altaris & statua*, exprimitur v. 20. 21. sc. ut sit *למדת ורעו* i. e. in signum & in testimonium de JHOVAH ZBAOTH in terrâ *Ægypti*: & sigillum gloriationis suæ. Gloriatio illa est *brabeum liberrima invocationis JHOVAH ZBAOTH in tribulationibus & certissima exauditionis, ut sc. possint filialiter inclamare JHOVAH propter oppressores, & certi esse de mittendo sibi Servatore & magno Liberatore s. מושיע ורעו* v. 20. Notatur missio *CHRISTI* promissi, cui soli titulus hic competit, quod sit *Salvator & Princeps* missus specialiter à JHOVAH ZBAOTH ad liberandum s. eripiendum *Oppressos invocantes s. clamantes.* Sic v. 21. eodem respectu formali memoratur *agnitio JHOVAH, item Oblatio hostiarum & munerum spiritualium* (qualia sacrificia labiorum hostiæ beneficentiæ &c.) *Vota* (quæ voventur JHOVAH tum alibi, tum in primis in Sacramentis) Et *vovebunt votum DOMINO, & (quod voverunt) pendent.* Sie werden dem *HERN* nicht allein geloben/sondern auch halten. Porrò Character 3. est *Beneficium precum & per illas impetranda sanatio*

plagis adfectorum: sc. quondam Deus plagis affecit Ægyptum: sed non sanavit: nunc autem idem JHOVAH, qui plagis affecit Ægyptum, sanabit quoque conversos & supplicantes Ægyptios, æqvè jam Dei populum. v. 22. *Character 4. Contesseratio interna & externa, dogmatica s. Ecclesiastica Ægyptiaca, Assyriaca, Israelitica, quæ i. similitudine חסד s. aggeris, Via sublimis & planata, eines erhobenen gebahnten Weges*, figuratur, eo modo quo nationes confœderatæ communicant, ut sc. liberrimus detur com meatus. ut sint liberi innoxii & incustoditi gentis ad gentem aditus s. transitus sine Custode & pretio: additur finis *aggeris & com meatus ex Assyriâ in Ægyptum & contra*: sc. ut colant Ægyptij cum Assyriis, v. 23. & חישל s. gens tertia in illo Vinculo Ecclesiastico sit *Israelitica* v. 24. 2. *Causa efficiens illius contesserationis designatur. Est illa BENEDICTIO JHOVAH ZBAOTH benedicturi Ægyptio*, ut suo nunc populo, *Assyrio*, ut operi suarum manuum, & *Israeli*, ut suæ possessioni (v. 25.) & supposito privilegio Japheti, habitaturi in tentoriis Semi ex Gen. 9. 27. c. 10. 6. 22. in Ægyptio (omnibus Chami) in Assyrio & Israele (omnibus Semi, Japhetiq; posteris, atqve ad eò) omnibus totius terræ populis in *Servatore illo Principe JESU CHRISTO* catholicâ Benedictione perfundendis.

Concl. 12. Sequitur Sigillum *MASSA Æthiopicæ & Ægypticæ superioris* in c. 20. *Resolutio materialis jam supra est data* (vid. in *Massa Æthiop.* Concl. 7. 8. tùm in hoc Ægypti Concl. 1.) *Absolvitur illa Chronologia* v. 1. & *παραλογιστικὴ* à v. 2. *Illa est annus Asdodi, Philistinæ* quondam Satrapie, *Idolo Dagonis celebratæ* vid. 1. Sam. 5. 2. sed & antiquo divisionis vid. Jhos. 15. 47. & novissimo sub Chiskiâ belli jure regno Jhudah obligatæ vid. 2. Reg. 18. 8. *oppugnata & expugnata à Thartan, Legato Sargonis Regis Assyriæ.* Hæc absolvitur 1. *Signo mandato & commemorato.* 2. *Signo usurpato.* 3. *Signo accommodato.* Primum & secundum est in v. 2. *Mandat JHOVAH, idq; mandatum Vates ipse publicat, ut Jesaiâh posita veste & Calceis nudus ac discalceatus incedat qui paruisse s. ita fecisse dicitur.* Tertium s. *accommodatio istius signi explicatur à v. 3. ad usque finem capitis, eaq; tùm resp. Æthiopicæ & Ægyptij experimentalis & ejulæ* v. 3. 4. *Scilicet: Sicut Propheta, Servus Dei, nudus & incalceatus incedit: ita intra triennium Ægyptij & Æthiopes pueri & senes, nudi, discalceati, summâ cum ignominia ab Assyrio in fœdam ac miserabilem servitutem abducentur: & ad eò ille incessus Pro-*

144. PARTIS II. ISAIANÆ ORATIO VII.

phet nudus: & discalceati Signum & ostentum est trietericum s. tertij ab hac prophetiâ publicatâ anni: tum à consequente vel effectu, resp. Israelis aliarumq; nationum exemplaris & dogmatica, ut sc. exemplo illo convicti desinant gloriari in adjutorio nationali e. c. Aethiopico & Aegyptiaco, & asylum quærant in solo Israelis Deo. v. 5. & 6. Hâc occasione quæritur 17. Quis ille Tartan? 18. Quis ille Sargon in v. 1? 19. Quomodo locutus Jhovab per Prophetam, quod erat faciendum à solo Propheta v. 2? 20. An Propheta jussus planè incedere nudus omni veste positus? 21. An mandatum & factum illud saltem sit pro modo visionis, an reverâ? 22. An per 3. annos ita incesserit Propheta? 23. Quinam illi perterrefacti & erubescerent in v. 5. Denique quæritur 24. An נח in v. ult. Pel'schizaa, an Judaa? Resp. ad 17. ex 2. Reg. 18. 17. nulla ratio quare dandus alius. Resp. ad 18. Rex Assyriæ, idemq; sive Sancheribus sive ejus primogenitus. Malumus autem prius. Primogeniti vivente Patre non tam in bellum mittebant, quàm mittebantur. Et Tartan ille ut Officialis Sancheribi & Commissarius bellicus describitur l. alleg. Non implicat binonymum fuisse. Resp. ad 19. Jussus est Propheta id publicare, quod arcano dictamine divino jussus erat facere. Resp. ad 20. ponenda fuit vestis, s. Pallium Propheticum vid. de illo villosa vestimento Sachar. 13. 4. quomodo Christus in cœnaculo Hierosolymitano dicitur posuisse τὰ ἱμάτια, non, quod nudus laverit pedes Discipulis: sed quia posuerat Pallium, stans de cœtero rogatus s. non exutus illum ἔπαυον χιτῶνα, qui ad crucem sorti commissus, cum Pallium factum esset inter stratiotas Schismaticum. vid. Joh. c. 13. 4. & c. 19. 23. Unum sc. pallium, vel exterius vestimentum utroque numero in Evangeliiis venire, imò in Davide, Ps. 22. evidens est, ut erraverit Baronius in veste Jesu Cœnatoriâ, & supra illam veste alia honorariâ. Resp. ad 21. Aff. post: probatur ex verbis: FECIT ITA & c. v. 2. debebat præterea ille incessus Signum & ostentum esse apud Auditores: at signate non poterat, si in merâ Visione. Resp. ad 22. Neg. ארבע שנים s. Tres anni copulantur cum ארבע שנים disjunguntur ab incessu. Resp. ad 23. Positus impersonalis. Qui hactenus suam כבוד & תפארת s. respectum fiducialem ad usque gloriationem in illis habuerunt: illi nunc כשו וחרו. Resp. ad 24. Aff. poster. Asdod tunc non eripiebatur Philistinis: sed Sceptro Jhudah. A Chiskia ad subditos N. V. C. Nomen non repugnat, sive sumatur proprie, sive in aliquâ translatione.

COROLLARIA RESPONDENTIS.

- Qv. 1. **J**udei circa obitum Salvatoris non eadem nocte, quâ Salvatur comederunt agnum paschalem: Queritur hic quoniam horum contra legem Exod. 12 v. 6. deliquerit? Resp. Judei.
2. Num tres Deitatis persone, possint dici cause sociæ Creationis. Neg.
3. Num potentia finita intra spheram activitatis à causa prima ita possit ampliari, ut infinita potentie effectum producat? Aff.
4. Num humana Christi natura in miraculis exhibendis à Bellarmino rectè dicatur causa instrumentalis? Neg.
5. An DEUS possit esse extra mundum? Aff.
6. An omnis perfectio, quæ est in homine, sit etiam in DEO? Aff.
7. Utrum carere actualiter principio & sine sit formalitas æternitatis. Neg. Proprium enim non ex nudo actu, qui potest esse tantum ab extrinseco, sed à possibilitate & impossibilitate nature est dijudicandum.
8. Num ulla quantitas detur, cujus divisio saltem nuda fieri debeat ratione. Neg.
9. Utrum Adam ante lapsum fuerit corruptibilis? Resp. cum distinct.
10. An nihil sit objectum cognitionis? Aff. quatenus est conceptibile.
11. Utrum bruta fingere possint Entia rationis? Resp. cum distinct.
12. Num arbor illa verita in Paradiso constet quoad speciem? & c. Resp. A. & N. diverso respectu.
13. Utrum is, qui dixit mendacium statim dixerit falsum & vice versa? N.
14. An Cælum sit coloratum? Neg.
15. An Meteorus possibilis sit? Neg.
16. Num ante diluvium vinum fuerit in usu? Aff.
17. An Christus in statu exinanitionis fuerit fortis? Aff.
18. Num illi, qui diabolicis artibus stuporem membris inducunt, nevel vulnerari aut ullum ex isto dolorem percipere possint, fortes sint dicendi? Neg.
19. An Milo Crotoniates integrum vitulum devorans & aliquot vini cantharos exhauriens nihilominus temperans sit dicendus? Aff.
20. An liceat malum facere ut inde eveniat bonum? Neg.
21. An isse, qui latroni redimenda vita causa jurejurando silentium aut pecuniam promittit, eamq; non solvit, veniam mereatur? Aff. cum distinct.
22. An Voluptas magis labefactet naturam quam dolor? Aff. prius, Ægypti.

Ægypti cladem memoras. Migrate Redempti,
Ægypto & Sodomâ, quæ Synagoga Mali.
Rursus in Ægypto cum fracta Idola Deorum,
Eminuit veri gloria culta DEI!

Hermannus Schufman / Th. D. P. C. A.

Ad Præcellentem

in Collegio Isaiano publico **RESPONDENTEM.**

Bella DEI per Te capis & sua funem Memphis:
Ex bello hoc veniat bella corona tibi!
Celerr. honori & amori quod debuit expressit

Augustus Varenius, D.

Suscipis Isaacidos, GRAPI, defendere fontes,
VARENIO nostro Præside fervet opus.
Quid juvat è rivis lymphas haurire scatentes?
Dulcius ex ipso fonte bibuntur aquæ.
Conducatur potus, sacer est, Christi q; voceris
Non minus ut FRATER, Lux, Oculusq; gregis.
Sic rogo, fiat, GRAPI, spes æmula FRATRIS,
FRATRIS cui nostro nomine dicta salus.

*Hæc rarâ pietate, doctrinâ & moribus polito
Dno Respondenti applaudo*

M. Theodorus Jordanus.

ZACHARIAS GRAPE,

Anagr.

IS GAZA PERCHARA.

PRÆSIDE VARENIO Doctorum Lumine Magno,
Qui Respondentis pulpita docta subit
IS Cor Musarum, PERCHARA q; GAZA putandus,
GAZAM doctrine non sine laude fovet.
Hac GAZA fretus doctrine, pulpita scandit,
Prodit & ingenij sensa decora sui.

H. & A. c. *avogedias* f.

Andreas Daniel Habichthorst, Bützov.

Meckl. Th. Ph. & Poes. Cultor.

☞(☞):☞(☞)

COROLLARIA RESPONDI

- Qv. 1. **J**udei circa obitum Salvatoris non eadem
comederunt agnum paschalem: Quæritur
contra legem Exod. 12 v. 6. deliquerit? Resp.
2. Num tres Deitatis personæ, possint dici causæ sociæ
3. Num potentia finita intra spheram activitatis à
ampliari, ut infinitæ potentie effectum producat
4. Num humana Christi naturæ in miraculis exhibet
Ede dicatur causæ instrumentalis? Neg.
5. An DEUS possit esse extra mundum? Aff.
6. An omnis perfectio, quæ est in homine, sit etiam
in Deo?
7. Utrum carere actualiter principio & fine sit
impossibile? Neg. Proprium enim non ex nudo actu, qui per
trinfeco, sed à possibilitate & impossibilitate naturæ
8. Num ulla quantitas detur, cujus divisio saltim
ratione. Neg.
9. Utrum Adam ante lapsum fuerit corruptibilis?
10. An nihil sit objectum cognitionis? Aff. quatenus
11. Utrum bruta fingere possint Entia rationis? Neg.
12. Num arbor illa verita in Paradiso constet quoad
A. & N. diverso respectu.
13. Utrum is, qui dixit mendacium statim dixerit
mentis? Neg.
14. An Cælum sit coloratum? Neg.
15. An Μετεωρολογια possibilibus sit? Neg.
16. Num ante diluvium vinum fuerit in usu? Neg.
17. An Christus in statu exinanitionis fuerit fortis?
18. Num illi, qui diabolicis artibus stuporem membris
inferri aut ullum ex isto dolorem percipere possunt
dici? Neg.
19. An Milo Crotoniates integrum vitulum devorare
poterat exhauriens nihilominus temperans.
20. An liceat malum facere ut inde eveniat bonum?
21. An iste, qui latroni redimenda vita causa ju
pecuniam promittit, eamq; non solvit, ve
cum distinct.
22. An Voluptas magis labefactet naturam quam
modestia.

